

NAIXEMENT “ACCIDENTAL” D’UN ARTISTA O L’IMAGINARI-ABECEDARI D’UN ESCUPTOR FILÒSOF

RICARD PLANAS

*Un dia li vaig posar a les mans les meves eines i li vaig demanar que intentés **esculpir** alguna cosa. Em va mirar tot sorprès i em va dir amb tota **naturalitat**, amb tota **sinceritat**, que jo no era com la resta, que jo podia fer coses que els demés eren incapaços de fer. Crec que Jotefa és la primera persona que m’ha parlat així, la primera en fer servir amb mi aquell **llenguatge** propi d’un **nen**, perquè s’ha de ser-ho per **creure** que un artista és algú útil.*

Paul Gauguin

Eines, esculpir, naturalitat, sinceritat, llenguatge, nen, creure. Són mots que molt bé s’escauen quan un obrer de les emocions, el creador, aquell alquimista mundà i humà que percep de la realitat tot un conjunt de respostes que, posteriorment, analitzarà i a partir de les quals construirà en base al blanc o al negre (en pintura) o a través del buit o del ple (en escultura). I és en aquest segon context, on volem posar l’èmfasi i, més, parlant sobre un home que té en l’art de les formes tridimensionals, el seu motiu essencial per fer brollar nous universos; si bé és un model d’home renaixentista que tot ho remena i tot ho fa rutllar. Com una roda en un camí s’accelera i es desaccelera, la seva roda de la fortuna va provocant, gira i gira mentre provoca, incentiva a la comunicació, la pedra filosofal de qualsevol fet humà. Comunicació amb un mateix i

amb la resta, estructurant un abecedari d'experiències, reaccions i estímuls per continuar amb un moviment interior i exterior.

EINES. Dins el nostre particular diccionari, eina és i hauria de ser, per qualsevol que s'estimi un ofici i vulgui dur-lo a les màximes conseqüències –sabent els límits i alhora infinituds que tot llenguatge té– la clau de volta i l'inici del trajecte. No es pot treballar sense aquestes eines que suposen, a més, la reivindicació d'una qüestió tan mundana com aconseguir fer les coses ben fetes, amb amor i sabent el que es fa; jugant amb el punt d'intencionalitat i de misteri que intueixi però no ensenyi. Però tornem. Saber l'ofici, aquesta és una habilitat, algunes vegades perniciososa perquè molta habilitat provoca atròfia, però molt poca o jugar a anul·lar-la, deixa veure manca de preparació. En el cas que tractem, això no succeeix. Manel Palahí, aquest gironí de tarannà distès, enèrgic però sempre atent al seu voltant, sap el que es té entre mans i tant transforma els metacrilats amb cura i perfecció, com se'n va a cap la fusta, el ferro, la pedra i els interacciona entre ells, o simplement deixa que per ells mateixos trobin el seu lloc, encaixin amb la prèvia manipulació de la seva consciència, a voltes inconscient, per sort! Aquest bon domini de tantes variables, de tants llapis de colors diferents, li proporciona un ventall de possibilitats que, en menys de 10 anys, li ha permès una increïble superació d'etapes. Tot, gràcies a una gran capacitat de treball. I és que s'ha acabat comprovant que per ser genial, s'ha de ser *pencaire*. Saber que un art sense esforç és flor d'estiu i que deixa al descobert, la cultura del *pelotazo* artístic, de la *Operación triunfo* de l'art. Perquè qui vol anul·lar aquesta part del mal anomenat artesanat, per derivació, vol acabar amb tot el que és substancial. Llavors és quan Manel Palahí descriu l'*homo creativus* com la conjunció de l'*homo poeticus* i l'*homo artifex*, l'artesà. Un artesanat que a vegades té en la figura del seu germà Salvador un pilar.

ESCULPIR. Aquesta ha estat durant molts segles la manera d'afrontar-se amb el concepte escultura. Una modalitat del camp de les arts plàstiques lligada completament a l'arquitectura i, alhora, ha representat una especialitat restringida a uns pocs per causes ben diverses (capacitat d'abstracció tridimensional, necessitat d'espai, costos dels materials, dificultat d'introducció en el mercat...). Palahí, superant totes aquestes barreres, no només ha esculpit sinó que s'ha adherit a la modernitat –quina por de paraula en el context actual!– gràcies a veure en personatges claus –dels dadaïstes i Duchamp a

Julio González, Pablo Ruiz Picasso, Jean Arp o Joan Miró–, la descoberta d'un altre concepte de l'escultura. Ja no es tracta d'esculpir en el sentit físic sinó esculpir mentalment aprofitant allò físic, a base de collage d'objectes o gràcies a retallar planxes i soldar-les. I aquesta descoberta amplifica les direccions i també provoca una millor interrelació de camins, així ho executa i ho fa palès l'itinerari artístic de Manel Palahí, que té una màxima ben clara: "L'escultura és poesia en quatre dimensions".

NATURALITAT. Què és ser natural? Partir de la natura *natural* o urbana –que embolcalla les civilitzacions *hiperdesenvolupades*– per esdevenir quelcom, tot recreant-la a ella, la mare de tot. O simplement, ser natural és l'execució de la tensió entre l'estira i l'afluixa de la ment per arribar a un equilibri que sembli que deriva d'un consens personal-emocional-racional. Potser ser natural és una mica de totes aquestes qüestions i és un punt que inquieta moltíssim aquest creatiu. Un cap capficat, algunes vegades fins i tot obsessiu, tot i que mai sense postures límit, en cercar una personal naturalitat a través de la naturalesa *natural* i de la naturalesa urbana. Aquesta sana tensió, d'imatges que s'atreuen i es refusen, del cercar la poesia deixant una mica de banda la narrativitat, així com cercar la natural simplicitat del que s'entén i s'ha digerit, aquest és el principal repte a acabar de pulir d'un *homo faber* i *habilis* que té una de les potencialitats –ja convertida en acte en molts casos– més rellevants que trobem a hores d'ara a les comarques gironines a nivell escultòric. També caldria destacar, noms com els de Narcís Costa, amb un refinadíssim sentit estètic i un personatge encara per descobrir del tot per a molts amants de l'escultura.

SINCERITAT. No hem d'oblidar que a fi de comptes, el món de l'art, a part d'una opció professional i de subsistència material-primària, és una aposta per un camí de vida, de cultiu interior, d'enriquiment humà. I amb sinceritat i honestedat és l'única manera com una persona pot projectar la vida, la (seva) realitat, perquè si s'enganya a ell mateix ho fa amb els demés, però essencialment fonamenta el seu jo en un negació, perdent tot un gran suport mental que a la llarga l'acabarà empetitint. La construcció d'una ètica artística i vital és importantíssima. Buscar allò tan bonic que deia el traspassat filòsof José María Valverde: l'ètica de l'estètica. Manel Palahí ho sap tot això, ho practica i ho ha viscut i patit en la seva anterior etapa d'ajuda i de creença en quelcom bastant inexplicable i inabastable. Per alguns, l'art també acaba esde-

venint una religió, esperem que d'alliberament. Així doncs, tot aquest cúmulo de bones intencions, d'atenció a l'altri expliquen la seva narrativitat excessiva en alguns casos, el seu excés de didacticisme que vol, en el fons, ser entès i comunicar quan les seves peces, encara sovint no se n'adona, traspuen vibració per elles mateixes. Són caos i harmonia alhora.

LLENGUATGE O L'EINA DELS MOTS. Quan parlem de llenguatge podem estar referint-nos als símbols que determinen el corpus de l'obra de Manel Palahí (on els trets metafòrics de tradició psicoanalítica s'hi denoten fins a l'extrem) o podem parlar també de l'escenari –els mots i el seu context canvien de significat– on el llenguatge s'ubica i, llavors, estaríem enquadrant l'obra i l'autor vers una geografia de noms i d'aportacions, d'esdeveniments històrics i d'altres. El dens, atapeït i sovint localista entorn comarcal gironí i català, ha provocat que aquesta sigui la primera vegada que s'hagi parlat a bastament d'un més que particular creador. Direm que és un autor a cavall entre dues generacions, la dels gironins dels anys 20 i 30 del segle passat: Domènec Fita, Martí Sabé, Torres Monsó, Emília Xargay, Leonci Quera, Piculives, Luis Rico i Rafel Marquina (recentment incorporat a l'escultura), entre altres, i les generacions succeïves integrades per noms com els de Rosa Serra, Pia Crozet, Lluís Güell, Josep Ponsatí, Pep Admetlla, Narcís Costa, Anna Manel·la, Pep Aymerich, Gabriel, Lluís Hortalà, Lluís Vilà, Isabel Banal, Soco, Esther Baulida, Joan Oliver... A part d'estar entre uns i altres per qüestions cronològiques, el seu discurs artístic és també de difícil classificació entre tots aquests interessants autors. Així mateix, i com ja hem comentat anteriorment, el seu polifacisme l'ha conduït a seguir els paradigmes de la poesia visual-escultòrica de personatges com Guillem Viladot, Leandre Cristòfol o Joan Brossa (més poeta que escultor); uns personatges que ajuden molt a poder encaixar-lo a nivell català. Ve a ser, parlant en plata, la segona generació d'aquest elenc d'escultors a mig camí entre la poesia i l'objecte redescobert duchampià, picassià amb tocs de síntesi estructural de González. Per tant, enmig d'aquest joc d'estils és on fluctua l'obra de Palahí. Un imaginari en contínua ebullició que, a poc a poc, denota cap a on el seu bagatge el condueix: escultura simbòlica, cubista de composició, amb tocs de collages a la manera d'*object trouvé* i, per acabar d'amanir-ho, textures de tota mena on el color es quasi nul per reafirmar les formes i permeten una millor lectura, en detriment d'impactes visual massa agosarats que farien perdre la intencionalitat de les línies a l'espai.

CREURE I NEN. Creure és sovint una il·lusió i aquesta és la base de la ciència humana, i art és ciència en estat pur. La il·lusió d'un nen és una *mentida lògica i racional* que encara no *sap* que es converteix sovint en una veritat emocional-refractora que mou muntanyes. Un bon exemple d'il·lusió projectada a nens, tothom en el fons du un nen a dins, va ser el *best seller* més encantador que s'hagi escrit mai: *El Petit Príncep* d'Antoine de Saint-Exupéry. Allí es va apreciar com un nen adult connectava amb els menuts-menuts, tot aconseguint projectar-se a l'eternitat. I les armes eren la poesia, la sinceritat, la naturalitat, una història bastant surrealitzant, evocadora i que predisposava a l'humanitat a bestir-se amb un tul net de prejudicis, unes vestidures vitals, sense calçotets espirituals estúpids. Així de simple, jugant a una poesia de la quotidianitat, com aquella que diu que l'amor és com pa amb formatge. I sempre amb la il·lusió de creure en quelcom, oposant-se en aquest desert de desesperances en el qual sovint naveguem. Perquè creure en l'ésser humà és creure en els subjectes, que són irrepetibles, com les peces úniques que cada creador fa néixer. Creure en l'ésser humà i les seves relacions és propiciar un teixit social, com quan les peces dialoguen entre elles i s'enforteixen. Perquè creure o apostar per un demà millor és jugar a trobar el fons de les tenebres i pactar-hi, i això és el que preconitzen i anticipen la poesia i l'art.

En fi, escric aquest text, com la resta de companys d'aquest viatge, per buscar veritats no unidireccionals i, tot i que potser a voltes l'emoció se'ns endugui, esperem encertar per una veritat-llibertat, ni que sigui menuda. *Credo quia absurdum* no és el nostre lema, l'obra escultòricopoètica de Manel Palahí així ho reflecteix, i és perquè concreta la vida en un objecte sòlid, eteri d'esperit.